

JUDr. Ondřej Tošner, Ph.D., advokát

se sídlem Praha 2 - Vinohrady, Slavíkova 1568/23, PSČ 120 00

ev. č. ČAK 10728, IČO 71333037, tel. 222 210 944, ondrej.tosner@advokacie-praha.cz

POSOUZENÍ ASPEKTŮ ZÁVĚRŮ NÁLEZU ÚSTAVNÍHO SOUDU ZE DNE 20. 6. 2011, SP. ZN. IV. ÚS 1167/11

Dne 20. 6. 2012 byl Ústavním soudem ČR vydán nálezn sp. zn. IV. ÚS 1167/11 (dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>). jehož právní věty zní:

Analytická právní věta

Obec, jakožto územní společenství občanů majících právo na samosprávu (článek 100 odst. 1 Ústavy ČR) a veřejnoprávní korporace (článek 101 odst. 3 Ústavy ČR), je povinna hospodařit s majetkem prostřednictvím svých volených orgánů tak, aby zjevně pochybným charakterem tohoto hospodaření nebyla podlamována důvěra občanů ve správu ve prospěch obce. Vymkne-li se správa obce z těchto ústavních mantinelů, nelze jí přiznat soudní ochranu.

PRÁVNÍ VĚTY

Je vyloučeno, aby obec, jakožto územní společenství občanů majících právo na samosprávu (článek 100 odst. 1 Ústavy) a jsoucí veřejnoprávní korporací (článek 101 odst. 3 Ústavy) hospodařila s jí vlastněným majetkem prostřednictvím svých volených orgánů tak, že by na prvý pohled pochybným charakterem tohoto hospodaření podlamovala důvěru občanů, kteří obec tvoří, v to, že její správa je správou ve prospěch obce a nikoliv ve prospěch jiných subjektů. Samostatné spravování obce zastupitelstvem (článek 101 odst. 1 Ústavy) neznamená, že by zvolené zastupitelstvo a představitelé obce stáli nad společenstvím těch, kteří je k výkonu samosprávy zvolili. Ti, kdo obec spravují, neměli by ztratit ani na okamžik ze zřetele, že nejsou majiteli obce a že správa obce není poručníkováním těch, kteří obec tvoří. Vymkne-li se správa obce z těchto ústavních mantinelů, pak by i byla formálně ve shodě se zákonem, nelze jí přiznat soudní ochranu; je naopak úkolem soudů, aby takové ve své podstatě proti skutečné samosprávě namířené a tudíž protiústavní chování zastupitelstva neaprobávaly.

Z uvedeného vyplývá významný posun, který je zde dán pro územně samosprávné celky – obce (městyse, města, včetně městských částí nakládajících s majetkem města) a kraje – jako vlastníky majetku.

Ačkoli obce při nakládání se svým majetkem využívají (jako jiní vlastníci) prostředků soukromého práva, jsou – na rozdíl od jiných vlastníků – v tomto svém nakládání významně omezeny požadavky vyplývajícími z jejich charakteru jako veřejnoprávního subjektu (tj. z charakteru toho majetku jako veřejných prostředků¹), jakož i vyplývajícími z důvodu, pro který onen majetek vlastní, a z účelů a úkolů, kterými má být tento majetek naplňován.

¹ Viz např. § 2 písm. g) zákona č. 320/2001 Sb.

Jinými slovy to, že obce mají v soukromoprávních vztazích rovné postavení jako jejich ostatní účastníci, nikterak nevyvrací fakt, že obec se svým majetkem nemůže nakládat libovolně a dle zájmů jiných, než těch, k jejichž hájení je obec zřízena.²

Obce jako veřejnoprávní korporace jsou tedy zřízeny proto, aby zabezpečovaly plnění úkolů vyplývajících z působnosti veřejné správy na daném území, přičemž jejich majetek musí být vždy užíván tak, aby toto bylo naplňováno (jak občané a další osoby od obce legitimně očekávají).

Obec tedy nemůže – na rozdíl od jiného vlastníka – nakládat se svým či svěřeným majetkem lehkovážně, o majetek nepečovat či jej zcizovat za nevýhodných podmínek, znemožňovat jeho užívání k obvyklým účelům, nakládat s ním diskriminačně apod. Obec je povinna nakládat se svým majetkem tak, jak se očekává od řádného hospodáře, tj. nakládat s ním účelně a hospodárně, jakož i nakládat se svým majetkem transparentně, v zájmu občanů obce (či vlastníků nemovitostí v obci) a ve prospěch rozvoje svého majetku a svého území, a též tak, že nebude odlišně přístupováno k různým osobám v obdobných případech.

Ústavní soud tedy podtrhl, že majetek obec vlastní za účelem, aby sloužil potřebám společného užívání občany obce a k rozvoji jejího území, nikoli za účelem toho, aby sloužil potřebám a zájmům těch, kteří momentálně stojí v čele obce.

Uvedené vyplývá jak přímo z textu zákona (viz např. § 35 zákona o hlavním městě Praze³), tak i z obecných právních zásad a z postavení obcí jako veřejnoprávních korporací, jak dovodil Ústavní soud zejména ve svém výše uvedeném nálezu.

Jinými slovy obec nemůže nakládat se svým majetkem jako jakýkoli jiný vlastník, avšak musí se vždy díť tak, aby bylo naplněno poslání obcí jako veřejnoprávních korporací.²

Lze tedy shrnout, že jestliže tedy obec (město, městská část, resp. kraj) nakládá se svým majetkem tak, že jej nezabezpečuje před jeho zachováním, nebo takovým způsobem, který je v rozporu s jeho určením (účelem) a v rozporu s potřebami rozvoje území obce a potřeb jeho občanů, porušuje tím zákon.

V Praze dne 19. 10. 2012

JUDr. Ondřej Tošner, Ph.D., advokát

² Viz např. § 2 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb.: „Hlavní město Praha a městské části pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech ...“.

³ § 38 odst. 1 a 2 zákona č. 131/2000 Sb.: „Majetek hlavního města Prahy musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jeho zájmy a úkoly vyplývajících ze zákonem vymezené působnosti. Hlavní město Praha je povinno pečovat o svůj majetek a kontrolovat hospodaření s tímto majetkem. ... Majetek hlavního města Prahy musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím. ...“. Na rozdíl od jiného vlastníka tedy např. Hl. m. Praha (a to platí i pro městské části, kterým byl majetek Hl. m. Prahy svěřen) nemůže nechat svůj majetek zničit nebo nakládat s ním tak, že nebude využíván k těm účelům, pro který má být dle svého určení využíván, popř. tak, že nebude zabezpečeno zachování či rozvoj tohoto majetku.